

PROJEKTARBETEN

Användning av verk i sitt eget arbete

Användning av verk

- Man behöver i allmänhet upphovsmannens tillstånd för att använda en annan persons verk.
- Man behöver inte tillstånd för:
 1. Användning av information, idéer eller principer
 - Förutsatt att man använder sina egna ord.
 - Kom ihåg källkritiken och att ange källan.
 2. Användning av citat
 - Man kan ta direkta citat ur texter.
 - Citatet måste ha ett samband med den egna texten och omfattningen ska vara ändamålsenlig.
 - Kom ihåg att hänvisa till upphovsmannen och källan.

Användning av verk

3. Upphovsrättsfria verk får användas fritt.
 - Verks vars skyddstid har gått ut, alltså det har liden 70 år från slutet av det år upphovsmannen avled.
 - Lagar, förordningar och myndighetsbeslut är inte skyddade av upphovsrätten.
4. Länkning
 - Direktlänkar till den ursprungliga webbplatsen är tillåtet.
 - Inbäddning av en video osv. i det egna projektarbetet behöver man i allmänhet tillstånd, t.ex. CC-licens.

En källa måste vara laglig, det vill säga att delningen och spridningen sker med upphovsmannens tillstånd.

Användningen är möjligen med tillstånd

Olika tillståndslösningar ger möjlighet att använda verk i eget arbete.

1. Med läroanstaltens kopieringslicens kan man kopiera bilder och textsnuttar till sitt eget arbetarbete.
2. Med upphovsrättsorganisationernas andra tillståndslösningar (t.ex. musik)
3. Med CC- alltså Creative Commons -licenser
4. Du kan be en tillstånd direkt från upphovsmannen eller rättsinnehavaren.

Användning av textmaterial

- Man får använda information och idéer fritt.
- Man kan ta direkta citat ur texter.
- Att lägga till tidningsartiklar, tabeller och textutdrag till arbetet
 - Möjliggörs av läroanstaltens kopieringslicens från Kopiosto
 - Läroanstaltens Kopiostos kopieringslicensen ger rätt att kopiera utdrag från böcker, tidningar, nätet till sitt skolarbete, så länge man inte publicerar sitt arbete på nätet.
- Se till att källan är tillförlitlig och kom ihåg att hänvisa till den.

Användning av bilder

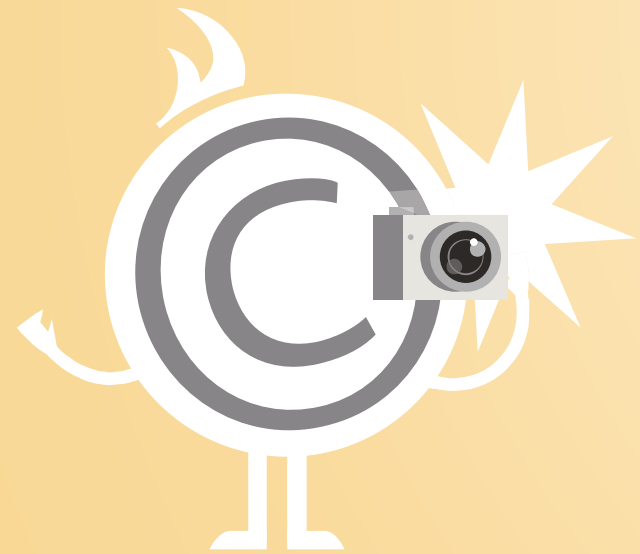
1. Bilder du har tagit själv.
 - Kom ihåg att be om tillstånd att använda bilden från personer som syns på bilden.
2. Med Kopiostos kopieringslicens på läroanstalten kan du kopiera bilder från näten och böcker till skolprojekt.
3. Bilder vars användning är tillåten genom CC-licens.
4. Bilder vars skyddstid inte längre är i kraft får fritt användas.
5. Du kan alltid be om tillstånd från upphovsmannen för att använda bilden.

Kom ihåg att alltid ange bildens upphovsman eller fotografens namn.

Fotografering och filmning

- Man får fotografera och filma på allmänna platser.
 - Även på allmänna platser kan platsens innehavare, t. ex. museum, förbjuda fotografering.
- Det är inte samma sak att ta en bild och att offentliggöra den!
- Publicering av en bild får inte kränka den fotograferade eller filmade personens integritet eller heder

Man bör be om tillstånd för fotografering/filmning och publicering av bilderna.

Att lägga musik till projektarbete

- Kolla videoredigeringsprogram (t.ex. iMovie eller Final Cut) egna musik- och ljudeffectarkiv och deras användningsvillkor.
- På nätet finns musik som man fritt får använda.
 - T.ex. CCMixer ja Freesound.org
 - Kom ihåg att kolla noggrant licensvillkor.
- Man får fritt använda musik man själv gjort.
- Tillstånd att spela in eller lägga musik till videon fås från Teosto, Gramex och NCB.

Användning av videor

- För att använda en video eller en del av den i sitt eget arbete behövs tillstånd.
 - Du kan skaffa tillstånd från upphovsmannen/-männen eller upphovsrättsinnehavaren (t.ex. producenten om videon)
 - Upphovsmannen kan ha tillåtit användning av videon genom en CC-licens. Läs noggrant igenom användningsvillkoren.
- Man får länka direkt till en internetvideo.
 - Obs! Videon måste vara lagligt tillgänglig på nätet.
- För att visa videor offentligt krävs tillstånd.

Redigering av verk

- För att redigera eller bearbeta ett verk behövs tillstånd från upphovsmannen.
 - Till bearbetning räknas exempelvis bildbehandling, översättning av texter, redigering av videor eller att göra en ny version av ett musikstycke.
- Upphovsmannen kan ha tillåtit bearbetning av ett verk genom en CC-licens.
 - Alla verk som delats med CC-licens får inte bearbetas. Läs noggrant igenom användningsvillkoren.
- Kopiostos kopieringslicens ger rätt att öva bearbetning av verk, exempelvis översättning och bildbehandling, under lektionerna.
 - Det bearbetade verket får inte delas på nätet eller användas i andra sammanhang än under lektioner.
 - Licensen gäller inte audiovisuella verk, musikaliska verk eller utgivna läromedel.
- Man får inte bearbeta ett verk på ett sätt som kränker upphovsmannen eller verket.

Kopioskos kopieringslicens

- En studerande eller lärare får
 - Skanna bilder och text från böcker, tidningar osv.
 - Högst 15 bilder eller sidor från samma publikation, högst 15 procent av publikation
 - Kopiera eller skriva ut bilder eller texten från nätet
 - 20 bilder eller sidor från samma webbplats
 - Material som är fritt tillgängligt på nätet
 - Fotokopiera bilder och texter från böcker, tidningar osv.
 - Högst 20 bilder eller sidor från samma publikation, högst hälften av publikation
- Kom ihåg att alltid ange källan.

CC-licensser

= Upphovsmannen ska nämnas.

= Det är inte tillåtet att bearbeta verket.

= Det är inte tillåtet att använda verket kommersiellt.

= Om man har bearbetat det verket ska en variant delas på nätet under samma CC-licens.

- Innan du använder material under CC-licens, kontrollera på vilka villkor upphovsmannen har tillåtit användningen.
- Upphovsmans namn och licenssymbolen av detta verket du har använd ska läggas till det egna arbetet och länk till det ursprungliga verket, i mån av möjlighet.

Källhänvisning

- När du använder material som andra gjort eller citerar en annan persons verk, ska man enligt god sed hänvisa till upphovsmannens namn och källan.

Exempel för källhänvisning

- **Bok:**
 - Upphovsman/-män. Publikationsår. Bokens namn. Förläggare.
- **Tidning:**
 - Författare. Publiceringsår. Artikelns namn. Tidningens namn. Utgivningsdatum eller tidningens nummer.
- **Bild:**
 - Bild: Fotografens namn
- **Internetkälla:**
 - Författare/utgivare. Titel. (Genre). Datum då sidan lästs. Tillgänglig: internetadress.
- **Intervju:**
 - Den intervjuade personens namn. Yrke. Företag/organisation. Datum för intervjun.